

Кабанець О. О.

студент 3 курсу ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

З прийняттям у 2004 році нового Цивільного процесуального кодексу України в правовій системі нашої держави з'явився новий інститут права, який дістав назву – заочне провадження.

Мета запровадження заочного розгляду справи у сучасне процесуальне законодавство - забезпечити доступ сторін до більш оперативних форм судочинства та захистити їх від можливих зловживань і затримок, надати суду повноваження здійснювати судочинство більш ефективно[1].

Існують різні підходи до розуміння поняття «заочний розгляд» цивільної справи, але найчастіше виділяють широке і вузьке розуміння даного правового явища. На нашу думку, в широкому розумінні «заочне провадження» - це розгляд цивільної справи за відсутності бодай однієї зі сторін. Наприклад, коли наявне клопотання сторони про розгляд справи без її присутності. Натомість, відповідно до ч. 1 ст. 224 ЦПК України, «заочне провадження» у вузькому розумінні – це провадження в цивільній справі, у разі неявки в судове засідання належно повідомленого про час і місце проведення такого судового засідання відповідача, за відсутності письмової заяви від нього про розгляд справи за його відсутності або якщо вказані ним причини неявки визнані судом неповажними і якщо позивач не заперечує проти такого розгляду справи.

Аналізуючи положення ст. 224 ЦПК України, можна виділити наступні ознаки заочного провадження:

- неявка відповідача у судове засідання;
- належне повідомлення відповідача про час і місце судового засідання;
- відсутність поважних причин неявки відповідача;
- відсутність клопотання відповідача про розгляд справи за його відсутності;
- відсутність заперечень позивача проти заочного розгляду справи.

Виходячи зі змісту вказаної статті, можемо зробити висновок, що відкриття заочного провадження можливе лише за сукупності всіх перелічених умов, без наявності яких суд не може постановити ухвалу про заочний розгляд справи. Коротко розкриємо кожен з них.

Неявка відповідача у зал судового засідання є основною підставою для заочного розгляду. У разі участі у справі кількох відповідачів заочний розгляд можливий у випадку неявки в судове засідання всіх відповідачів (ч. 2 ст. 224 ЦПК України). Насамперед необхідно зазначити, що при неявці в судове

засідання відповідача, належним чином повідомленого про час і місце судового засідання, суд повинен роз'яснити позивачу право на розгляд справи як у звичайному порядку, так і при заочному розгляді справи, зазначивши особливості кожного розгляду. Право вибору порядку розгляду справи залежить лише від позивача. Відповідно до ст. 38 ЦПК України сторони можуть брати участь у цивільній справі особисто або через представника, участь у судовому засіданні представника відповідача з належно оформленими повноваженнями не дає суду підстав проводити заочний розгляд справи.

Наступною умовою є обов'язок повідомлення відповідача про час і місце судового засідання, яке має бути здійснене відповідно до вимог Глави 7 ЦПК України «Судові виклики і повідомлення».

Ще однією умовою для призначення судового засідання є поважність причин неявки відповідача у судове засідання, якщо вони відповідачем були повідомлені. За відсутності відповідача з причин, які судом визнані поважними, заочний порядок розгляду справи виключається (ст. 224 ЦПК України).

Якщо від відповідача, який не з'явився у зал судового засідання, не надійшло клопотання про розгляд справи за його відсутності, то суд може розпочати заочний розгляд. У випадку ж наявності такого клопотання суд розглядає справу в загальному порядку або відкладає розгляд справи на підставі п. 4 ч. 1 ст. 169 ЦПК України.

При призначенні заочного розгляду цивільної справи важливе значення має думка позивача, тобто згода на такий розгляд, що обов'язково має фіксуватися у журналі судового засідання. Якщо позивач не погоджується на розгляд справи в порядку заочного провадження, то суд відкладає розгляд справи і направляє відповідачу, який не з'явився, повідомлення про час і місце нового судового розгляду.

Інститут заочного розгляду справи ефективно сприяє дотриманню положення ч. 3 ст. 27 ЦПК, згідно з яким особи, які беруть участь у справі, зобов'язані добросовісно здійснювати свої процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки.

Однією з особливостей заочного провадження є те, що позивач певною мірою обмежується у своїх правах, про що його слід попереджувати. Відповідно до ч. 3 ст. 224 ЦПК позивач не вправі змінювати предмет або підстави позову, змінювати розмір позовних вимог. Якщо все ж таки позивач реалізував зазначені диспозитивні права, то у цьому випадку суд повинен відкласти розгляд справи і повідомити про це відповідача. Разом з цим, закон не обмежує право позивача зменшити розмір позовних вимог. Відповідно до положень ст. 225 ЦПК України про заочний розгляд справи суд постановляє ухвалу[2].

Виходячи із вищезазначеного можна виділити переваги і недоліки заочного провадження. Переваги заочного розгляду: спрощений порядок

розгляду справи; доступ сторін до більш оперативних форм судочинства; захист сторін від можливих зловживань і затримок; диспозитивність процесуальних правовідносин. Основними недоліками заочного розгляду цивільних справ є недостатнє законодавче регулювання, неоднакове застосування судами положень Глави 8 «Заочний розгляд справи», а також високий рівень суб'єктивізму суддів, що заважає ефективному функціонуванню даного правового інституту.

Список використаних джерел

1. Логінов О.А. Цивільний процес України : навч. посібник / О.А. Логінов, О.О Штефан.– К. : Юрінком Інтер, 2012. – 361 с.;
2. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2013 року.: (ОФЦ. ТЕКСТ) – Київ.: Паливода А.В., 2013. – 204 с.